

Ks. dr hab. em. prof. UAM Bernard Kołodziej TChr
Ul. Panny Marii 4
61-108 Poznań
Tel. kom. 606-515-616
e-mail: bkolodziej@tchr.org

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Ks. mgr. lic. Jakub Michał Kania

**Recepcja norm kanonicznych w nauczaniu i prawodawczej działalności arcybiskupa Damiana Zimonia 1985-2011. Studium kanoniczno-historyczne.
Wrocław 2024**

Napisanej na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu - pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. prof. Mieczysława Koguta.

Przedmiot i tytuł rozprawy

Głównym przedmiotem zainteresowania Autora rozprawy doktorskiej ks. mgr. lic. Jakuba Kani, jest opracowanie jednego z głównych kierunków pracy duszpasterskiej w kierowaniu diecezją, a później archidiecezją katowicką przez jej ordynariusza ks. bpa dr Damiana Zimonia. Tytuł rozprawy Autor sformułował trafnie jako: **Recepcja norm kanonicznych w nauczaniu i prawodawczej działalności arcybiskupa Damiana Zimonia 1985-2011. Studium kanoniczno-historyczne.**

Zgodnie z tytułem rozprawy, Autor, we wstępie do rozprawy podał za świętym Pawłem z listu do Tymoteusza definicję, jakie warunki powinien spełniać kandydat do urzędu biskupiego. Dodał, że te wszystkie warunki, jakie podał św. Paweł można odnieść do posługi abpa Damiana Zimonia. Abp Damian Zimoń, syn ziemi śląskiej doskonale rozumiał wszystkie potrzeby duchowe i materialne tej ziemi oraz jej mieszkańców. Dlatego też słusznie podkreślił słowa abpa, że „drogą Kościoła jest człowiek” i z ojcowską troską pochylał się nad trudnymi problemami społecznymi, jak bezrobocie, strajki, wypadki przy pracy, zwłaszcza w kopalniach. Był wrażliwy na ludzką biedę i cierpienie. Z uwag śledził przemiany społeczne,

jakie zachodziły w społeczeństwie oraz stawiał celne i dalekowzroczone diagnozy, które są aktualne do dziś. Zawsze stawał w obronie życia i godności ludzi pracy, poszanowania religii i tradycji oraz spraw rodzinnych. Było to zwłaszcza cenne na Śląsku, gdzie jest wielka wspólnota ewangelicka, żyjąca tradycyjnie w zgodzie z katolicką większością. Autor podkreślił też, że bezpośredniość pasterza Zimonia pozwalała na budowanie mostów porozumienia i przyjaźni z pasterzami i wiernymi Kościołów siostrzanych oraz zgody pomiędzy skłóconymi z różnych powodów ludźmi. Ten sposób pasterzowania zjednał abpowi Zimoniowi wielki szacunek wśród wiernych oraz tych, którzy nie należeli do kościoła rzymsko-katolickiego. Zawsze otaczał troską szkolnictwo i bronił swobodne katechezy szkolnej. Te wszystkie wskazania przekazywał w czasie swoich kazań i różnych wystąpień, a szczególny wyraz posiadało w jego listach pasterskich. Był zawsze za organizowaniem pielgrzymek do miejsc pątniczych, których tradycja sięga pierwszego ordynariusza diecezji administratora i bpa Augusta Hlonda. Na stałe zostały wpisane i utrwalone zwłaszcza doroczne pielgrzymki mężczyzn i kobiet do Matki Boskiej Piekarskiej, które należą do największych w świecie.

Celem tej pracy jest ukazanie właściwej recepcji prawa powszechnego w nauczaniu i prawodawczej działalności bpa i abpa Damiana Zimonia. Za podstawę opracowania, Autor przyjął urzędowy organ diecezjalny – „Wiadomości Diecezjalne” 1985-1992, a potem „Wiadomości Archidiecezjalne” 1992-2011. Zmiana nazwy związana jest z reformą strukturalną Kościoła w Polsce, w wyniku której diecezja katowicka została podniesiona do rangi archidiecezji. Autor wszystkie wiadomości uzupełnił materiałami zgromadzonymi w Archiwum Archidiecezjalnym i Archiwum Kurii Metropolitalnej w Katowicach. Dlatego praca ta, co podkreśla Autor posiada charakter ściśle źródłowy, zwykle niedostępny dla zewnętrznych badaczy.

Praca ta stanowi tematyczne uporządkowanie aktów prawnych i wszystkich innych działań prawno-duszpasterskich abpa Damiana Zimonia i stanowi materiał do opracowania zagadnień szczegółowych związanych z jego posługą pasterską.

Bibliografia i metoda pracy

Autor rozprawy doktorskiej zebraną bibliografię (14 ss.) podzielił na trzy zasadnicze działy:

A. Źródła ogólne:

Zawierają one 43 pozycje, zamieszczone alfabetycznie poczynając od: *Acta Apostolicae Sedis*, przez *Katalogi archidiecezji katowickiej*; *Schematyzmy Archidiecezji Katowickiej* oraz inne opracowania do pozycji *Zasady formacji kapłańskiej w Polsce*.

B. Źródła: zbiory akt

Zbiór ten na 6 stronach zawiera 242 pozycje. Są to m.in. akta dotyczące Diecezjalnej Rady Kapłańskiej; Diecezjalne Komisje do różnych spraw w archidiecezji; Księgarnia św. Jacka; Stowarzyszenia Muzeum archidiecezjalne; Duszpasterstwo różnych grup społecznych po Stowarzyszenia katolickie.

C. Opracowania.

Zbiór ten zawiera 129 pozycji ułożonych alfabetycznie. Zawiera on pozycje książkowe, tytuły artykułów zamieszczanych w różnych czasopismach oraz 6 pozycji wydawniczych abpa **Damiana Zimonia**.

Cenne jest w tej pracy wykorzystanie wszystkich Listów Pasterskich abpa **Damiana Zimonia**.

Uwaga krytyczna dotycząca bibliografii:

Autor mógłby w bibliografii zamieszczać artykuły z prasy i czasopism, np. „Gość Niedzielny” czy „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”. Czy nie byłoby bardziej czytelne, gdyby Autor wyodrębnił dodatkowo alfabetycznie w bibliografii same tylko tytuły wykorzystywanych czasopism dotyczących literatury przedmiotu, oraz dodał wykorzystane encyklopedie i słowniki?

Podsumowanie bibliografii i metody pracy:

Mimo tej uwagi krytycznej należy podkreślić przeprowadzoną wnikliwą kwerendę Autora w poszukiwaniu materiałów do pisania tej pracy. Zawsze można jeszcze znaleźć pewną ilość opracowań tego opracowywanego tematu.

Autor we wstępie podkreśla, że rozprawa doktorska stanowi tematyczne uporządkowanie aktów prawnych i innych działań prawno-duszpasterskich arcybiskupa Zimonia i może posłużyć, jako materiał wyjściowy do opracowania zagadnień szczegółowych związanych z jego biskupią posługą biskupią.

Nie pisze wprawdzie we wstępie jaką metodą została opracowana ta rozprawa doktorska. Jest ona opracowana metodą typową do badań historycznych: retrogresywną, progresywną, analityczno-syntetyczną oraz statystyczną.

Układ i konstrukcja pracy

Konstrukcja tej pracy oraz jej układ odpowiada zamierzonym przez Autora celowi, jakim była aby odpowiedzieć na postawione przez siebie zadanie, jakim jest zaprezentowanie: Recepcji norm kanonicznych w nauczaniu i prawodawczej działalności arcybiskupa Damiana Zimonia 1985-2011. Studium kanoniczno-historyczne.

Praca zawiera następujące części składowe:

- Karta tytułowa.
- Spis treści: s. 3-4.
- Wykaz skrótów: 5-6..
- Wstęp: s. 7-10.
- Pięć rozdziałów: s. 11-270.
- Zakończenie: s. 271-172.

Aneksy:

Aneks nr 1: zawiera 117 Listów pasterskich abpa D. Zimonia; s. 273-276.

Aneks nr 2: zawiera 27 pozycji: Orędzia społeczne abpa D. Zimonia podczas pielgrzymek do Piekar Śląskich. 277-278.

Aneks nr 3: zawiera przepowiadanie skierowane do kapłanów i formacja stała: s.168-3A: Przepowiadania podczas Mszy Krzyżma i święceń prezbiteratu 33 pozycji, s. 279-280.

3B: Formacja stała 90 pozycji, s. 280-283.

Aneks nr 4: zawiera 45 apel abpa D. Zimonia o modlitwę i pomoc dla poszkodowanych, s. 284-285.

Aneks nr 5: zawiera 39 pozycji dotyczące udziału abpa D. Zimonia w spotkaniach ekumenicznych i międzyreligijnych, s. 286-287.

Aneks nr 6: zawiera całodzienną i codzienną adorację Najświętszego Sakramentu w parafiach (archi)diecezji katowickiej (wg daty jej rozpoczęcia), zawiera 22 parafie, s. 288.

Aneks nr 7: zawiera wykaz prezbiterów posłanych z (archi)diecezji katowickiej w latach 1985-2011 do pracy w innych krajach (według daty pierwszego wyjazdu).

7a: misjonarze *fidei donum*, 20 księży, s.289.

7b: prezbiterzy pracujący w krajach Europy środkowej i wschodniej (według daty pierwszego wyjazdu oraz pierwszego kraju posługi, 36 księży, s. 298-290.

7c: prezbiterzy pracujący w krajach Europy zachodniej i Ameryki Północnej (według daty pierwszego wyjazdu), 42 księży, s. 290-291.

Aneks nr 8: zawiera kościoły i kaplice poświęcone przez abpa Damiana Zimonia (według daty poświęcenia), zawiera 113 kościołów i kaplic, oraz ilość kościołów poświęconych w poszczególnych latach, s. 293-294.

Aneks nr 9: zawiera wykaz duszpasterzy diecezjalnych ustanowionych dekretem abpa Damiana Zimonia do wykonywania innych zadań: 206 kapłanów, s. 295-299.

Aneks nr 10, zawiera: Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne w Katowicach:

10a: wykładowcy w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w latach 1985-2001 (według roku rozpoczęcia wykładów), 80 wykładowców, s. 301-303.

Aneks nr 11, zawiera Kapitułę katedralną katowicką:

11a: kanonicy gremialni mianowani przez abpa Damiana Zimonia, 13 kanoników, s. 304.

11b: kanonicy honorowi mianowani przez abpa Damiana Zimonia, 92 kanoników, s. 305-306.

Aneks nr 12, zawiera Rade kapłańską (Archi)diecezji Katowickiej i kolegium konsultorów, s. 307.

12a: zawiera: tematy posiedzeń Rady Kapłańskiej (Archi)diecezji Katowickiej 1986-2011 s. 308-309.

12b: zawiera: tematy posiedzeń kolegium konsultorów, s. 309-310.

Aneks nr 13: zawiera Diecezjalną Radę Duszpasterską (Rada Duszpasterska Archidiecezji Katowickiej), s. 311-312.

13a: zawiera tematy posiedzeń Rady Duszpasterskiej (Archi)Diecezji Katowickiej w latach 1987-2011, s.313-314.

Aneks nr 14: zawiera Radę do Spraw Ekonomicznych (Archi)Diecezji Katowickiej, s. 315.

Aneks nr 15: zawiera Komisje diecezjalne, s. 315.

15a: Diecezjalna Komisja do spraw Ekumenizmu (od 1992 r. Archidiecezjalna Komisja Ekumeniczna), s. 315.

- 15b: Diecezjalna Komisja Liturgiczna (od 1992 roku Archidiecezjalna Komisja Liturgiczna), s. 316.
- 15c: Diecezjalna Komisja do spraw Muzyki Sakralnej (od 1992 roku Archidiecezjalna Komisja Muzyki Sakralnej), s. 317.
- 15d: Diecezjalna Komisja do spraw Sztuki Sakralnej (od 1989 (Archi)diecezjalna Komisja Architektury i Sztuki sakralnej), s. 318.
- Aneks nr 16: zawiera: Kuria diecezjalna (od 1992 roku kuria metropolitalna), s. 319-320.
- Aneks nr 17: zawiera: Sąd biskupi diecezji katowickiej (od 1992 roku sąd metropolitalny w Katowicach), s. 321.
- Aneks. nr 18: zawiera: Struktura dekanalna (Archi)diecezji katowickiej w latach 1985-2011, s. 322.
- Aneks nr. 19: zawiera: Sanktuaria diecezjalne i klasztory ustanowione przez abpa Damiana Zimonia:
- 19a: Sanktuaria diecezjalne, s. 323.
- 19b: erygowane klasztory, s. 323.
- Aneks nr 20: zawiera: Parafie erygowane przez abpa Damiana Zimonia (według daty erygowania), s. 324-325.
- Aneks 21: zawiera: Wizytacje kanoniczne parafii w obecnych granicach Archidiecezji Katowickiej, prowadzone osobiście lub przez biskupa pomocniczego (według miejscowości), s. 326-346.
- Aneks nr 22: zawiera wykaz publikacji abpa Damiana Zimonia (według lat) 1968-2011, s. 347-356.
- Indeksy i spisy: zawiera spis aneksów i indeks cytowanych kanonów *Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, s. 357-361.
- Bibliografia, s. 363-376:

Bibliografia została już przedstawiona powyżej w tej pisanej recenzji.

Druga uwaga krytyczna:

Dobrze byłyby przy przygotowaniu pracy do druku zamieścić w aneksie krótkie streszczenie w języku niemieckim oraz dołączyć zastaw fotograficzny np, biskupów, katedrę, seminarium i sanktuaria diecezjalne.

Analiza rozdziałów pracy:

Zebrany i opracowany materiał źródłowy oraz inne opracowania tematu został podzielony na pięć rozdziałów:

W pierwszym rozdziale zatytułowanym: *Recepcja norm o urządzie biskupa w diecezji katowickiej*, Autor przedstawiła zagadnienie w problem w trzech paragrafach prezentujących: *Istotne elementy prawno-duszpasterskiej postugi biskupów katowickich: August Hlond, Arkadiusz Lisiecki, Stanisław Adamski i Herbert Bednorz; Prawodawczy wymiar postugi biskupa Herbarta Bednorza (1968-1985); oraz Charakterystyka postugi pasterskiej (arcy)biskupa Damiana Zimonia, który prezentuje życie i postugę kapłańską, przekaz wiary i postuga Słowa, realizacja zadań metropolity katowickiego i rezygnacja z urzędu.*

Rozdział drugi, zatytułowany: *Urząd biskupa diecezjalnego w świetle aktualnego prawodawstwa kościelnego*, zawiera pięć paragrafów.

Rozdział trzeci, zatytułowany: *Recepcja norm kanonicznych w posłudze nauczającą Arcybiskupa Damiana Zimonia*, zawiera trzy paragrafy, każdy z podpunktami..

Czwarty rozdział, zatytułowany: *Recepcja norm o posłudze rządzenia*, zawiera również trzy paragrafy również z podpunktami.

Autor tej rozprawy doktorskiej podjął się udanej próby zaprezentowania działalności pasterskiej księdza, biskupa i arcybiskupa katowickiego Damiana Zimonia. Bardzo cenne w tej pracy jest wyeksponowanie w pierwszym rozdziale sylwetek i działalności poprzedników abpa Damiana Zimonia: Augusta Hlonda, Arkadiusza Lisieckiego, Adamskiego i Herberta Bednorza. Warto dodać, że wszyscy to synowie zachodnich kresów Polski: pierwszy z nich, to wielki syn Ziemi Śląskiej, kard. i Prymas Polski August Hlond, drugi i trzeci to synowie Ziemi Wielkopolskiej, a następni to synowie Ziemi Śląskiej.

Konkludując:

Zebrany i opracowany materiał źródłowy oraz konstrukcja rozprawy jest poprawna, a rozdziały i paragrafy wyczerpują zasadniczy problem postawiony w tytule rozprawy doktorskiej.

Wnioski wypływające z tej rozprawy doktorskiej, przeprowadzona kwerenda oraz zebrany materiał może i powinien stanowić postawę do prowadzenia dalszych szczegółowych badań naukowych nad życiem i działalnością wszystkich kolejnych katowickich ordynariuszy.

Analiza treści i wnioski krytyczne

Zebrany materiał źródłowy i treść rozprawy doktorskiej ks. mgr. lic. Jakuba Kani są adekwatne do tytułu pracy oraz do tematów podejmowanych w kolejnych rozdziałach, a także poszczególnych paragrafach zamieszczonych w rozdziałach.

Nasuwające się wnioski krytyczne dotyczące tej rozprawy doktorskie są przedstawione powyżej w tej recenzji.

Autor dobrze posługuje się techniką pisania pracy naukowej, dotyczy to konstrukcji pracy oraz, co należy podkreślić - dobrego stosowania przypisów.

Z treści pracy wynika, że zbieranie materiałów źródłowych, ich opracowywanie, a później pisanie samej pracy stanowi o wielkim zaangażowaniu się ks. Kani w pracę duszpasterską i naukową.

Praca ta jest rzetelnym opracowaniem i przedstawieniem problemu jakim jest: Recepcja norm kanonicznych w nauczaniu i prawodawczej działalności arcybiskupa Damiana Zimonia, w czasie jego posługi e Kościele Katowickim w latach 1985- 2011.

Wniosek końcowy:

Wyrażam przekonanie, że przedłożona rozprawa doktorska ks. mag. lic. Jakuba Kani spełnia wszystkie wymagania stawiane rozprawie doktorskiej, które uzasadniają postawienie wniosku o dopuszczenie go do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'P. Krawiec', is written in a cursive style.

Poznań, 22.08.2024 rok.